

Dalmark 1:4

Dalmark, vid fornlämning Hammar 81:1, Hammar 83:1 och Hammar 223:1 inom fastigheterna Dalmark 1:4 och Dalmark 1:5 i Askersunds kommun, Örebro län

Helmut Bergold

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2016:72

ARKEOLOGISK KONTROLL

Dalmark 1:4

Dalmark, vid fornlämning Hammar 81:1, Hammar 83:1 och Hammar 223:1 inom fastigheterna Dalmark 1:4 och Dalmark 1:5 i Askersunds kommun, Örebro län

Helmut Bergold

Lst dnr 431-3331-2016

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2016 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2016:72

Författare Helmut Bergold

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

Omslagsfoto Schakt 505 grävs. Foto av Arkeologgruppen AB.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_160001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte och frågeställningar.....	5
Metod och genomförande.....	6
Resultat och tolkning	7
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	9
Tekniska och administrativa uppgifter.....	10
Bilagor	11

Bilaga 1. Schaktlista

Bilaga 2. Anläggningslista

Figur 1. Karta över trakten kring Dalmark med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en svart cirkel. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Vattenfall Eldistribution AB avsåg att i samarbete med Vattenfall Services Nordic AB anlägga markkabel för el inom ett område vid Dalmark. Arkeologgruppen AB har på uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro län genomfört en arkeologisk kontroll i samband med arbetena.

Berörda fornlämningar utgjordes av två förhistoriska boplatser (Hammar 83:1 och Hammar 223:1) och en lägenhetsbebyggelse (Hammar 81:1). Schakt grävdes i huvudsak i ängs- eller åkermark med avbrott för mindre partier med lövskog. Stratigrafiskt fanns grästorv följt av mylla och i botten sand eller silt. I den västligaste delen påträffades två härdar, en tillhörande Hammar 223:1 och en i delschakt S510 (A509).

Längre mot norr grävdes ett schakt samt två gropar för stolpfästen. Groparna flyttades något från sina ursprungligt planerade lägen för att undvika skador på fornlämning Hammar 81:1, en husgrund. I schaktet eller groparna fanns inget av antikvariskt intresse.

Bakgrund och kulturmiljö

I samband med att Vattenfall Eldistribution AB avsåg att i samarbete med Vattenfall Services Nordic AB anlägga markkabel för el inom ett område vid Dalmark har Arkeologgruppen AB på uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro län genomfört en arkeologisk kontroll i samband med schaktningsarbetena.

Berörda fornlämningar utgjordes av två förhistoriska boplatser (Hammar 83:1 och Hammar 223:1) och en lägenhetsbebyggelse (Hammar 81:1). I Området där ny elkabel skulle anläggas bestod av två från varandra skilda områden. Undersökningsområde 1 var cirka 350 meter långt i ett område i närheten av fornlämningarna Hammar 83:1 och Hammar 223:1. Undersökningsområde 2, som låg lite mer mot norr, var cirka 50 meter långt och låg i anslutning till fornlämning Hammar 81:1.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska kontrollen var att undvika, skydda och bevara de berörda fornlämningarna Hammar 81:1, Hammar 83:1 och Hammar 223:1 samt att dokumentera eventuella nypåträffade fornlämningar i anslutning till det planerade arbetsföretaget.

Figur 2. Schaktplan med de aktuella schakten i de två områdena markerade med svart. På kartan ses även de fornlämningar som finns i den absoluta närheten. Skala 1:8 000.

Metod och genomförande

Metoden innebar att övervaka schaktningsarbetena och föreslå ändringar i sträckningen där det var möjligt för att undvika att skada de berörda fornlämningarna. Schakten grävdes skiktvis med en traktor-grävare utrustad med planskopa om cirka 0,4 meters bredd. Schakten grävdes maximalt till ett djup av cirka 0,60 meter. Mindre komplexa fornlämningar skulle dokumenteras och grävas ut. Skulle mer omfattande eller mer komplexa fornlämningar påträffas skulle Länsstyrelsen kontaktas för samråd.

Området, schakten och anläggningar fotograferades digitalt, undersöktes med handverktyg, beskrevs skriftligt och mättes in med handhållen GPS.

Figur 3. Del av schakt 503 i område 1. Foto från öster av Arkeologgruppen AB.

Resultat och tolkning

I område 1 grävdes ett mer eller mindre sammanhängande schakt i öst-västlig riktning, en kortare del öster om väg 50 med resterande sträckor väster om väg 50. Schakten grävdes i huvudsak i ängs- eller åkermark med avbrott för mindre partier med lövskog. Stratigrafiskt fanns grästorv följt av mylla och i botten sand eller silt. I den västligaste delen påträffades två härdar, en tillhörande Hammar 223:1 (A506) och en i delschakt S510 (A509). Härdarna var runda till ovala och 0,4–0,5 meter stora. De hade flacka bottnar och var cirka 0,1 meter djupa med fyllning av kol och sot.

I område 2 grävdes schakt 502, schaktet låg i kanten av en äldre brukningsväg och bestod överst av grässvål följt av sand. Förutom schaktet grävdes två gropar för stolpfästen. Dessa flyttades något från sina ursprungligt planerade lägen för att undvika skador på fornlämning Hammar 81:1, en husgrund. Grunden uppvisade dock äldre skador. I schaktet eller groparna fanns inget av antikvariskt intresse.

Figur 5. Del av schaktet i område 2. Foto av Arkeologgruppen AB.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Den antikvariska kontrollen innebar att i största möjliga mån undvika att fornlämning kom till skada, detta gjordes genom att företrädesvis förlägga schakten till den sida om vägen där ingen fornlämning var känd. Två mindre lämningar påträffades som enligt Länsstyrelsen direktiv grävdes ut och dokumenterades. Inga avvikelser gjordes från den uppgjorda undersökningsplanen eller kostnadsberäkningen.

Tekniska och administrativa uppgifter

Landskap	Närke
Län	Örebro
Kommun	Askersund
Socken	Hammar
Fastighet	Dalmark 1:4 och 1:5
Fornlämningsnummer	Hammar 81:1, 83:1 och 223:1

Projektleddning	Helmut Bergold
Personal	Helmut Bergold

Undersökningstid	2016-08-29
Exploateringsyta	400 löpmeter
Undersökt yta	360 löpmeter
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM

Länsstyrelsens diarienummer
431-3331-2016

Arkeologgruppens projektnummer
2016_62

Arkiv
Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv
Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd
Inga fynd omhändertogs.

Bilagor

Bilaga 1. Schaktlista

SCHAKT 503, 504, 505, 507, 508, 51.

Tillsammans bildar schakten delområde 1. Att de inte är sammanhängande beror på fastighetsgränser samt dragningar på olika sidor om vägar.

Stratigrafiskt fanns överst grästorv eller skogstorv om cirka 0,1–0,12 meter. Därunder vidtog mylla om 0,2–0,25 meter. I schakt 508 fanns under torven morän. Schakten grävdes 0,5–0,6 meter djupa och 0,4 meter breda.

SCHAKT 502

Delområde 2. Schaktet var cirka 50 meter långt, 0,6 meter djupt och 0,4 meter brett. Överst fanns 0,15 meter grästorv och därunder orörd sand.

STOLPFÄSTE 501. DELOMRÅDE 2

Grop om cirka 1 meter i diameter och 1 meter djup. Belägen i gräsbevuxen blockig terräng. Överst fanns grästorv 0,06–0,1 meter och därunder morän och sand.

STOLPFÄSTE 502. DELOMRÅDE 2

Grop om cirka 1 meter i diameter och 1 meter djup. Belägen i gräsbevuxen blockig terräng. Överst fanns grästorv 0,06–0,1 meter och därunder morän och sand.

Bilaga 2. Anläggningslista

A506 HÄRD

Rund, cirka 0,30 meter i diameter och 0,1 meter djup. Lätt skålad bottenform. Fyllning av sotig och kolig humus.

A509 HÄRD

Oval, cirka 0,4x0,3 meter stor och 0,1 meter djup. Lätt skålad bottenform. Fyllning av sotig och kolig humus.

